

L'ARA D'ALTAR PALEOCRISTIANA DE SANT FELIU
DEL RACÓ O DE VALRÀ — CASTELLAR DEL VALLÈS
(BARCELONA)

S. Alavedra i Invers

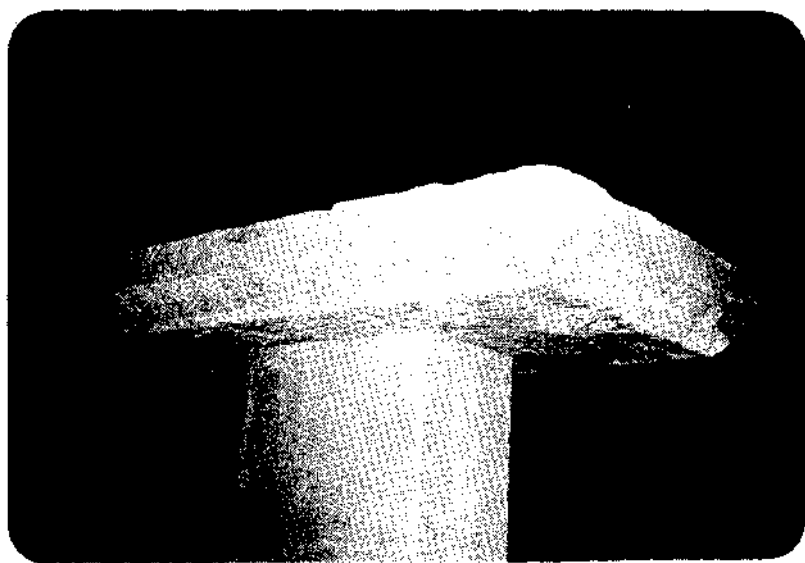
La suposició que vàrem insinuar no fa pas molt temps, en comentar detalls sobre aquest tema de les ares¹, en el sentit que poden existir ben a prop de nosaltres, ares o meses d'altar paleocristians i romàniques inèdites, desconegudes, recondides i més o menys oblidades, heus ací que s'ha confirmat recentment, amb la troballa d'una mesa o ara d'altar de marbre a Sant Feliu del Racó, l'antic Sant Fèlix de Valrano, una parròquia rural i que actualment també és d'estiueig, inclosa dins el terme de Castellar del Vallès.

No és un cas únic. Encara no fa un parell o tres de mesos, també vàrem tenir la sorpresa de poder localitzar l'ara romànica de Mura, la que havia estat situada a l'altar major de l'església parroquial de Sant Martí, i que de moment es troba presidint l'altar d'una capella dedicada a Sant Antoni, a tocar la riera de Mura, la que recull les aigües que baixen de la Mata i el Montcau, unes de les derivacions ben frondoses que conformen la serralada de Sant Llorenç del Munt. És de la mateixa pedra calcària en què estan treballats tots els capitells romànics de l'absis.

N'acompanyem un gravat fotogràfic perquè es pugui observar la peça que és ben formosa en el seu treball en relleu decoratiu, i ens cal apuntar que en aquest cas, les grafies que hi ha incisades en el pla de

¹ ALAVEDRA, S., *Les ares d'altar de Sant Pere de Terrassa-Egara*, dos volums. Terrassa, 1979, pàg. 12 del segon volum.

sobre l'ara — probablement amb motiu de la consagració més antiga del petit temple— són comptades, però tenen la particularitat ben emotiva per a nosaltres de trobar-hi uns pocs noms grafiats en català, cosa que

Ara d'altar romànica de Sant Martí de Mura (Barcelona).

com ha manifestat el professor Mundó² es dóna en ben pocs casos, ja que el que és normal és veure'ls grafiats en llatí. Les mides són: 139 x 83 x 11,5 cm i el text principal que es llegeix diu així:

GUILELM SENDRE
*GERIBERT sub diacono cum omnibus parentibus
meis vivis et defunctis*

Però, perdoneu, excuseu-me que m'hagi desviat tant del tema preferent que hem iniciat en aquesta notícia, i que com ja s'ha dit, es tracta de donar breu informació documental de la troballa d'aquesta ara de marbre paleocristiana de Sant Feliu del Racó, que si ja és important com a pedra treballada amb destí al mobiliari d'una capella primitiva cris-

² MUNDÓ, A.M., *X diada de la parròquia — Sant Fost de Campsentelles*. Opuscle commemoratiu. Any 1966.

tiana del Vallès, també ho és pel contingut de nombroses grafies incises i escampades per tota la superfície i la motllura. Per cert, cal esmentar que fins fa un parell o tres de setmanes, aquesta ara es trobava ocupant el davanter que serveix per rentar la roba en un safareig o més aviat una bassa, dipòsit d'aigua per regar que hi ha en aquest paratge que en diuen l'hort del rector, just a tocar el que fou la rectoria vella.

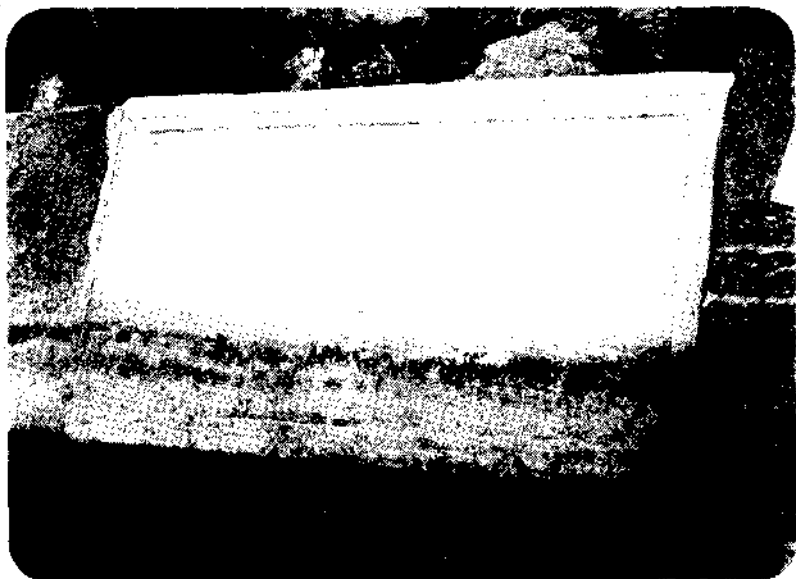
També n'acompanyem un parell de gravats per tal que es pugui observar el seu format, tenint en compte que les seves mides són 94,5 x 54,5 x 6 cm i que per tant, existeix —en el que fa a la llargada i l'amplada— una relació molt afina amb les mides dels exemplars lapidaris romans d'inscripció llatina, que es coneixen en el país i que en altres indrets són molt abundants.

L'ara o mesa de marbre tal com es va trobar posada en el safareig.

La motllura cal creure que no és pas una decoració romana encara que en tingui una bona aroma, i la formen dos replans escalonats de 3 i 2 cm treballats no pas amb aquella justesa i l'afinitat que es podria demanar en els moments importants de la romanització del país, vol dir que és un element aprofitat d'un bloc de marbre, fos o no una ara votiva o commemorativa, bloc serrat per extreure'n diverses lloses, una d'elles, l'escollida, buixardada després per sota, i fent-hi llavors a la part prefe-

rent el treball de l'emmarcat o motllura, i allisant-la per sobre i pels quatre laterals per tal de deixar una mesa cristiana d'una estructura ben equilibrada. Naturalment, estem lluny d'aquella ara paleocristiana³, mesa excepcional de Sant Feliu o Feliuet de Vilamilans (Sant Quirze del

L'ara paleocristiana de Sant Feliu del Racó moments abans d'extreure-la del davant del safareig.

Vallès-Rubí). Si aquella es pot dir que és una filigrana de disseny i d'ornamentació i al mateix temps de sentiment poètic i de fervor degut a la seva inscripció llatina en vers, i les grafies que conté, aquesta és una peça senzilla i austera que no pretén dir més que això, ésser una mesa d'altar cristiana de marbre, amb franges grises, de forma rectangular, amb una motllura suau de la qual malauradament en manca un costat, que segons sembla es va rebaixar fa molt temps, però que conté en el pla de la seva superfície un nombre molt considerable de grafies, que podran enriquir ben aviat l'onomàstica romano-cristiana que es pot conèixer d'aquesta comarca.

Les grafies o inscripcions de la part central es poden definir poc ja que la tasca quotidiana de rentar la roba en fregar i l'aigua de la pluja, van

³ PAIOL I SALELLES, P. de, «La mesa paleocristiana de Rubí», *Revista «San Jorge»*, n.º 47, 1962, pàgs. 12 a 17.

anar erosionant el pla llis del marbre i han deixat les inscripcions molt gastades o incompletes, però en els costats i en els sectors de la motllura n'hi ha una pila, moltes es troben amuntegades, algunes de les quals hem pogut llegir en fer la primera observació, una mica lleugera, d'aquesta ara. Trobem el següents noms: EGILIA, ARNIMIRVS o ARMIMIRVS, EROUIGIUS PBR, GELMIRIUS, SENDERED, BASILIA, GON...VS PBR, etc.

EROUIGIUS PBR

EROUIGIUS PBR

Un dels grafitis de l'ara paleocristina de Sant Feliu del Racó (Barcelona).

Si fins ara, el convenciment de l'existència d'una capella anterior a la que ens descobreix el campanaret romànic⁴, només podia ésser fruit d'una amable suposició, amb la troballa d'aquesta ara de marbre en el lloc, es confirma realment la seva existència, ja que estem parlant d'una mesa d'altar d'unes èpoques ben anteriors al pre-romànic, i qui diu que en intentar interpretar degudament les grafies incisades, no sigui factible localitzar un text que ens parli de la consagració d'aquesta església parroquial primitiva, amb els noms de les persones que van participar en aquell aconeteixement, encara que després, com ja és sabut, en el transcurs del temps, s'hi anessin grafiant els noms d'altres persones, preveres i laics, homes i dones, vius i difunts, per tal de trobar-se acollits ben a la vora de l'altar consagrat, en un acte de fervor íntim i piados o d'intencionada protecció.

Pel que fa a la pedra, a la peça de marbre, crec que els especialistes en la temàtica lapidària i epigràfica romana convé que la vegin de prop i hi donin una bona repassada com ells saben fer-ho. De fet, és una de les poques peces que ens ha arribat sencera, detall que, com tots sabem, resulta ben escadusser en una mesa d'altar. De moment, ara, cal intentar amb tota cura, i sense que perilli ni la finesa del marbre ni les inscripcions, netejar aquesta part que es veu enfosquida, com embrutada, la qual és degut al llot i la calcificació terrosa que ha anat ocasionant l'aigua estancada del safareig —aigua del riu Ripoll—, ja que de fet, aquesta pedra, ha passat llargs anys ací, arraulida com en un somni, ex-

⁴ MONTLLOR I PUJAL, J., «Valrà: "Sant Fèlix in Valrano", Rev. «Alba», Juny 1957, Sabadell.

posada al sol i serena, i qui diu si de nit, com si fos un espill, anava deixant que s'hi emmirallés encuriosida la lluna.

Si us interessa, la podeu trobar guardada sobre una taula, a la saleta que fa d'entrada a la rectoria de Sant Feliu del Racó. El rector de la parròquia és el volgut Pare Feliu, escolapi. Dissabtes i diumenges us atindrà molt bé, perquè no és per dir-ho, però està més content que unes Pasquès amb aquesta descoberta de l'ara antiga.